

Dr.med. Gunta Stūre

Infektoloģe, hepatoloģe

Rīgas Stradiņa
universitātes Infektoloģijas
un dermatoloģijas katedras
asociētā profesore

Rīgas Austrumu klīniskās
universitātes slimnīcas
stacionāra *Latvijas
Infektoloģijas centrs*
6. stacionārās nodaļas
vadītāja

Pacientus ambulatori
konsultē Latvijas
Infektoloģijas centra
Infektoloģijas poliklīnikā
Linezera ielā 3 Rīgā,
tālr. 67000610,
www.aslimnica.lv

GUNA ZVIRBULE SARUNĀ AR INFEKTOLOĢI, HEPATOLOĢI GUNTU STŪRI

HIV AR SIEVIETES SEJU

Turpinājums sarunai ar asociēto profesori Guntu Stūri, Latvijas Infektoloģijas centra 6. stacionārās nodaļas vadītāju. Šoreiz – par cilvēka imūndeficīta vīrusa jeb HIV infekciju un sievietēm, kuras šī infekcija gan emocionāli, gan fizioloģiski skar sāpīgāk. Gan tāpēc, ka viņas ir bērnu radītājas un arī biežākās audzinātājas, bet arī tāpēc, ka ķermeņa anatomisko īpatnību un organisma ciklisko procesu dēļ ir uzņēmīgākas pret infekciju un arī slimības vadības gaitā var piedzīvot sarežģītākus brīžus, piemēram, HIV medikamentu mijiedarbības ar perorālās kontracepcijas līdzekļiem u.c. iemeslu dēļ. Turklāt HIV pozitīvas sievietes ir tik dažādas – gan grūtnieces un jaunās māmiņas, gan karjeras sievietes un dāmas pusmūžā...

– RUNĀJOT PAR HIV INFEKCIJU, KĀPĒC SIEVIETES IR ĪPAŠA, TĀ TEIKT, VIEGLI IEVAINOJAMA GRUPA?

– Ja runājam par infekcijas diagnostiku, tad vispirms jārunā par to, ka Latvijas sievietes uz saviem pleciem ir uzkrāvušas milzu atbildības nastu. Viņas ir apņēmušās būt ķēdes stiprais posms, kas satur kopā un rūpējas par visu un visiem – par nepilngadīgajiem bērniem un novecojošajiem vecākiem, nereti arī par

vīru, bieži ir vienīgās pelnītājas un sadzīvisko, sociālo problēmu risinātājas. Viņas, riņķojot šajā trakajā vāveres ritenī, atrod un atlicina laiku un līdzekļus it visam, tikai ne sev un savām vajadzībām un veselībai. “Par sevi domāšu kaut kad vēlāk!” Un nereti agrīnie slimības signāli un zīmes tiek palaisti garām, jo (un šis ir otrais būtiskais iemesls) arī ģimenes ārsti un speciālisti, piemēram, ginekologi, aizvien ir iluzoru priekšstatu varā, ka parastai un kārtīgai sievietei HIV infekcija nevar būt, tāpēc neiedomājas par HIV testa – salīdzinoši vienkāršas asins analīzes – nepieciešamību. Tāpēc sievietēm infekcija tiek diagnosticēta akūtajā retrovīrusa sindroma fāzē vai arī tad, kad nokļuvušas slimnīcā vēlīni jau ar nopietni iedragātu imunitāti un citām blakusslimībām.

Sarežģīta ir inficēšanās fakta pieņemšana un sadzīvošana ar to, jo sievietei ir milzu bailes un izmisums par iespējamo diskrimināciju – atlaišanu no darba un apgādnieces lomas zaudējumu, tuvinieku nosodījumu un draugu atraidījumu. Šo psiholoģisko slogu vēl smagāku dara milzu pašizolācija, kam sievietes sevi pakļauj: nu, kam tu iesi klāt un teiksi: “Ziniet, man ir HIV, uzklausiet un atbalstiet mani!”

Es klīniskajā praksē redzu, ka tieši sievietes diagnozi uztver ar ļoti smagām emocijām un to dziļi pārdzīvo. Arī atbalsta grupās viņas īpaši neiesaistās un neizrunā šo savu sāpi pretstatā vīriešiem, kuri tomēr to dara aktīvāk un drošāk. Parasti jau arī sabiedrība sievieti tiesā nežēlīgāk, ir skarbāka pret viņu... Vīrietim tiek piedots daudz vairāk – gan sānsoli, gan atkarības, gan laikam arī HIV...

– PIRMS KĀDIEM PĀRIS GADĪEM JŪS MINĒJĀT, KA SAVAS PACIENTES VARAT IEDALĪT TRĪS GRUPĀS. VAI ŠODIEN VARAT TEIKT TO PAŠU?

– Patiesībā, jā – nekas īpaši nav mainījies. Tātad pirmā grupa ir atkarībā nonākušās sievietes. Te gan varu piebilst, ka ir mainījies atkarības veids – tagad pamatā ir nevis narkotiku, bet gan alkohola lietošanas. Protams, strādāt ar šo grupu ārstam ir visgrūtāk, jo tās pārstāvju izpratne un atbildība nebūt nav tāda, kāda nepieciešama veiksmīgai infekcijas kontrolei un vadībai.

Otrā grupa ir sociāli un ekonomiski aktīvas sievietes. Viņas ir ļoti līdzestīgas, pedantiskas un izglītotas patientes, kuras rūpīgi un atbildīgi izpilda visas norādes un terapijas plānu. Nereti šīs sievietes ierodas pie manis pat ar saviem partneriem – ar lūgumu, lai izskaidroju kādu jautājumu vai informēju par dia-

Ar HIV
VAR
inficēties:

MAN IR HIV
AGIHAS **Vai būsi man līdzās?**
Es neesmu tev bīstama

Ar HIV
NEVAR
inficēties:

gnozi. Ar šīm pacientēm, protams, ir viegli sadarboties, taču viņas ir pakļautas nemītīgam sasprindzinājumam, visu laiku izmisīgi baidoties no tā, ka inficēšanās fakts varētu nākt gaismā.

Un trešā grupa ir sievietes gados, kurām beidzies reproduktīvais vecums un par grūtniecības iestāšanos nav jāraizējas. Viņu reakcija, uzzinot diagnozi, ir dažāda – sākot no neticības un nolieguma līdz pat emocionālam sabrukumam un apkaunojuma sajūtai. Šīs sievietes diemžēl ne vienmēr izprot regulāras un precīzas antiretrovirālās terapijas nozīmi un nereti visai slikti īsteno ārstēšanās plānu – ar pārtraukumiem un haotiski... Proti, redzu te līdzību ar asinspiedienu regulējošo medikamentu lietošanu. Tiklīdz pašsajūta uzlabojas, zāles lietotas netiek vispār, tiek izlaistas to devas...

– ŠO DIVU PĒDĒJO GRUPU PĀRSTĀVĒM HIV DIAGNOZE, PIEĻAUJU, PATIEŠĀM IR SMAGS PĀRDZĪVOJUMS – VIŅAS INFICĒŠANĀS IESPĒJAMĪBU NEKĀDĀ ZINĀ NEBIJA ATTIECINĀJUŠAS UZ SEVI...

– Jā, viņas ir apjukumā un neizpratnē, pat milzu šokā: “Kā tas varēja notikt? Kāpēc es? Kāpēc man tāds sods? Es taču visu esmu darījusi pareizi.” Tie nav bijuši vieglprātīgi gadījuma vai ārlaulības sakari, vien pāris oficiāli reģistrētu vai civilu partnerattiecību dzīves laikā, un te pēkšņi – HIV! Tā ir liela vilšanās, jo bijusi uzticēšanās otram cilvēkam un pārlicība, ka viņš ir vesels. Nevienu brīdi viņām nebija ienācis prātā, ka pēc izskata normālais un veselais vīrietis varētu būt HIV pozitīvs un pakļaut viņas inficēšanās riskam. Es neteiktu, ka tā ir lētticība, bet tie paši iesakņojušies aizspriedumi un nezināšana, ka HIV Latvijā patiešām skart var ikvienu – tik apjomīga šobrīd ir infekcijas izplatība. Kad es pasaku, ka Rīgā katrs divsimtais cilvēks ir HIV pozitīvs un ka satikt tādu ir visai reāla iespēja, tad ir milzu pārsteigums – kā, vai patiešām?

– TĀTAD, JA PĀRĪ ABIEM IR HIV INFEKCIJA, TAD PARASTI VĪRIETIS BIJIS INFICĒTS PIRMAIS?

– Jā, ja mēs skatāmies no “kas bija pirmā – ola vai vista?” aspekta, tad jāteic, ka biežāk tomēr vīrietis ir bijis tas, kurš “uzdāvinājis” HIV infekciju savai partneri, nevis otrādi...

– KAS BŪTU DARĀMS, LAI ŠO IZPRATNI PAR INFEKCIJAS KLĀTESAMĪBU RADĪTU?

– Mums ir arvien vairāk un vairāk par šo tēmu jārunā. Jārunā sabiedrībā, mediķu vidē. Būtu lieliski, ja HIV pozitīvas personas būtu gatavas atklātam (kaut arī anonīmam) un autentiskam savas pieredzes stāstam. Diemžēl mēs kā sabiedrība, šķiet, vēl neesam tik nobrieduši, lai tos uzņemtu bez nosodījuma un šausmināšanās.

Ir jāizmanto visas iespējas atkal un atkal atgādināt, ka HIV nešķiro un attiecas uz ikvienu. Taču šī nepareizā diagnoze aizvien netiek uzskatīta par tik nozīmīgu un aktuālu tēmu, kas būtu pieminēšanas vērts. Piemēram, pašlaik vairākos televīzijas kanālos ir redzama kāda vaginālās kandidozes (piena sēnes) medikamenta reklāma, kurā uzskaitītas vairākas situācijas, kad šī slimība var rasties, – hormonālie traucējumi, antibiotiku lietošana utt. HIV starp tām nav pieminēta... Taču sievietēm, kuras atkārtoti un bieži cieš no piena sēnes, noteikti vajadzētu zināt, ka tā var būt viens no HIV infekcijas simptomiem un pārbaudīt savu HIV statusu. Tas pats attiecas arī uz dzemdes kakla šūnu izmaiņām.

Tāpēc sievietēm pašām vajadzētu lūgt, lai asins analīzes tiek paņemtas arī HIV testam. Izdarīt to kaut vai tajā pašā ginekologa praksē. Vienmēr labāk infekciju diagnosticēt laikus, negaidot sūdzību un simptomu parādīšanos.

Ar HIV
VAR
inficēties:

MAN IR HIV
AGIHAS **Vai būsi man līdzās?**
Es neesmu tev bīstama

Ar HIV
NEVAR
inficēties:

- BET NE JAU TIKAI PAŠAS SIEVIETES NEAIZDOMĀJAS PAR HIV INFEKCIJAS IESPĒJAMĪBU, DIEMŽĒL ARĪ MEDIĶI NE...

- Diemžēl tā notiek - no stereotipiem nav pasargāti arī profesionāļi. Man nāk prātā stāsts par sievieti, kurai uzliesmoja *herpes zoster* (jostas roze - klasisks HIV infekcijas simptoms) infekcija. Ģimenes ārstam viss uzreiz bija skaidrs - darba maiņa, daudz stresa un emocionālu pārdzīvojumu, tāpēc arī šī vējbaku vīrusa aktivizēšanās. Protams, HIV tests netika veikts, jostas roze - veiksmīgi izārstēta, taču sieviete pēc laika nonāca slimnīcā ar kuņģa plīsumu, kura iemesls izrādījās kuņģa limfoma. Un atkal nekāda HIV testa. Arī hematologiem, kuru vadībā tika veikta ķīmijterapija, neienāca prātā doma par HIV statusa pārbaudi. Diemžēl stāsts ar to nebeidzas - pēc ķīmijterapijas pacientei attīstījās pneimocistu pneimonija, un tieši pneimologs bija tas, kurš beidzot iedomājās par HIV testa nepieciešamību.

**Ar HIV
VAR
inficēties:**

MAN IR HIV

**AGIHAS Vai būsi man līdzās?
Es neesmu tev bīstama**

**Ar HIV
NEVAR
inficēties:**

- LAI SIEVIETES SEVI PASARGĀTU NO INFEKCIJAS - UZ KO JŪS VIŅAS AICINĀTU?

- Nebūt pelēkām pelēm, kuras padevīgi pakļaujas vīrietim, bet mīlēt sevi un drosmīgi rūpēties par savu veselību. Nepiekrīst partnerim, ar kuru sākat attiecības, mīlēties bez prezervatīva. Neizpatikt un neizdabāt vīrietim, bet aicināt viņu veikt HIV testu un arī pašai reizi gadā to veikt! Pašai pēc savas iniciatīvas, negaidot ārsta pamudinājumu. Apzināties, ka HIV nav "nepareizo" cilvēku slimība, bet gan infekcija, kas var skart ikvienu - arī pašu labāko un kārtīgāko sievieti!

Atbalsta grupas inficētajiem ar HIV un AIDS slimniekiem AGIHAS kontakti saziņai un atbalsta "līdzīgs - līdzīgam" saņemšanai **tieši sievietēm:**
agihass_women@inbox.lv Tālrunis: +371 24801359

Uzziņai!

- Sieviete var dzīvot pilnvērtīgu sievietes dzīvi un būt māte arī tad, ja viņai ir HIV.
- HIV infekcija nerada bērnam iedzimtus attīstības traucējumus, un HIV medikamenti, kas tiek nozīmēti grūtniecēm, ir droši bērnam. HIV pozitīvai sievietei, pareizi lietojot terapiju, bērns būs vesels un no HIV brīvs.
- Arī HIV pozitīvai sievietei var būt papildītas emocionālas un seksuālas attiecības. Līdzestīga medikamentu lietošana samazina HIV vīrusa slodzi līdz nenosakāmam līmenim, kad infekciju vairs nav iespējams nodot partnerim.

KONFEKTES

ZEFĪRS

LEDENES

KONFEKTES

ZEFĪRS

HIV

ir starp mums*

TESTĒJIES! ĀRSTĒJIES! **DZĪVO!**

Lai saņemtu personiska rakstura medicīniskus ieteikumus, konsultējieties ar veselības aprūpes speciālistu.

*Latvijā ir augstākais jaunatklāto HIV gadījumu skaits uz 100 000 iedzīvotājiem (avots:
<http://balthiv.com/statistikas-dati-par-hiv-aids-baltija/statistikas-dati-baltijas-valstis-2018-gada-1-janvaris> (skatīts: 05/2018)

Sagatavoja: GlaxoSmithKline Latvia SIA, Dunties iela 3, Rīga, LV-1013, Latvija ©2018 GSK vai licenciārs. LV/HIV/0019/18; Sagatavots: 05/2018.